

chodním, leč není místností budovy, v níž by se mohl dítí provoz živnosti neb obchodu. Zákona na ochranu nájemníků nemůže býti proto použito na pronájem výkladní skříně, o kterou jde.

Čís. 7090.

Zákon ze dne 22. července 1919, čís. 438 sb. z. a n., o státní podpoře při zahájení soustavné elektrisace.

Vlastník pozemku má nárok na výkup pozemku sama, přesahuje-li užívání vyvlasňovatelem požadované šest měsíců (dvě léta) ve smyslu Šu 3 (3) zákona o vyvlastnění k účelům železničním ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák.

Služebnost obmezenou na dobu, dokud bude elektrické vedení v provozu, dlužno pokládati za trvalou a odškodnění musí býti hrazeno kapitálem.

Odškodnění záleží v rozdílu hodnoty, jakou měly pozemky, zatížené nyní služebností, před zřízením služebnosti, a hodnoty, jakou mají po zřízením služebnosti. Hodnotu jest počítati podle užítku, jaký poskytovaly pozemky vyvlastněnému.

(Rozh. ze dne 24. května 1927, R II 132/27.)

Výnosem zemské správy politické byla zřízena ve prospěch S-ských elektrických podniků služebnost na majetku firmy K. po dobu, pokud bude elektrické vedení v provozu. Soud první stolice stanovil původně odškodné, jež měly platiti S-ské elektrické podniky majiteli pozemku, jistinou. Rekursní soud usnesení toto zrušil, maje za to, že služebnost, o kterou se jedná, jest časově obmezena, a že proto jest odškodné stanoviti nikoliv jistinou, nýbrž rentou. V důsledku toho vydal soud první stolice usnesení, jímž stanovil odškodné roční rentou. K rekursu firmy K. rekursní soud napadené usnesení potvrdil. Nejvyšší soud zrušil usnesení obou nižších soudů a uložil prvému soudu, by, doplně řádně řízení, znovu rozhodl.

Důvody:

Zákon ze dne 18. února 1878, čís. 30 ř. zák., na nějž se § 13 zákona ze dne 22. července 1919, čís. 438 sb. z. a n. v § 13 (1) a (5) co do určení předmětu a rozsahu vyvlastnění a soudního řízení ve příčině vyšetření odškodného odvolává, rozeznává ovšem trvalé a přechodné vyvlastnění, což obojí může se dítí i ve způsobě zřízení služebnosti (§ 2 čís. 3, § 3 odst. (1), (2), (3), § 8). Avšak jak si zákon rozdíl mezi trvalostí a přechodností představuje, plyne jasně z předpisu § 3 (3), podle něhož vlastník pozemku přenechaného k přechodnému užívání oprávněn jest žádati, by podnikatel pozemek vykoupil, trvá-li užívání, jež požaduje, déle než 6 měsíců po zahájení provozu podniku, nebo, nastalo-li odstoupení k používání teprv po zahájení provozu, déle než

dvě léta. Vlastník tedy má právo na konečné uspořádání a skoncování poměru, a to dokonce výkupem pozemku sama (ne tedy pouze zaplacením odškodného předem, tedy ve formě kapitálu na rozdíl od roční renty), pak-li jen užívání vyvlastňovatelem požadované přesahuje udané neveliké rozpětí časové. Tím spíše však bude míti právo na konečnou úpravu a skoncování poměru vyvlastněnec, když jde o užívání, jímž je i služebnost, mající trvati dobu neurčitou a nedohlednou, jako v projednávaném případě. Stanoví-li tedy vyvlastňovací nálezn služebnost bez časového omezení, tedy trvalou, jest to částečné vyvlastnění trvalé, a není tomu pranic na závadu, že, jak rekursní soud na to důraz klade, bylo při vkladu služebnosti poznamenáno, že je omezena na dobu, pokud bude vyvlastňující podnik v provozu. Neboť rozhodným jest jen právoplatný vyvlastňovací nálezn, který váže obě strany tak dlouho, pokud souhlasně nestanovily odchylku a který nemůže býti změněn ani jednostranným úkonem jedné z nich, když naň druhá nepřistoupila, ani samovolným opatřením vyvlastňovacího úřadu. Avšak, i když se na řečené omezení knihovního zápisu ohled nevezme, nezmění se na tom nic, neboť i pak zůstává služebnost zřízena na dobu nedozírnou, ba lze říci podle lidské předvídatosti věčnou (na kolik pozemské věci lze vůbec věčnými zvatí), protože elektrisace země právě teprve je v počátcích a slibná budoucnost teprv jí kyne, nikterak však není možno počítati s tím, že by některé zařízení již zavedené zase bylo rušeno, spíše naopak bude rozšiřováno a zvelebováno, takže to i o zařízení, jež jest předmětem sporu, docela jistě platí. Nelze tedy počítati s tím, že od provozu vyvlastňujícího podniku bude kdy upuštěno, a musí proto vyvlastnění i dle své povahy — nejen tedy dle znění vyvlastňovacího nálezu — pokládáno býti za trvalé. Je-li však trvalým, musí odškodnění hrazeno býti kapitálem (§ 8 (1) cit. zák. žel.) a neprávem nižší stolice — prvý soudce ovšem jen z donucení podrobuje se nařízení soudu rekursního — vyměřily odškodnění pouze roční rentou. K otázce, jak odškodné vyměřiti, nutno odpověděti, že vyvlastněná firma musí míti i po vyvlastnění tolik, co měla před vyvlastněním, jakoby se vyvlastnění bylo nestalo: v hodnotě jejího majetku, pokud jde o vyvlastněný předmět, nesmí se vyvlastněním nic změnití. Musí se tedy určiti hodnota, jakou pro ni měly pozemky, nyní služebností stížené, před zřízením služebnosti a jakou mají po zřízením služebnosti: rozdíl bude představovati odškodnění. Práví-li se, že se musí vyšetřiti hodnota, jakou zatížené pozemky měly pro ni před vyvlastněním, znamená to, že se nebude hledati obecná cena pozemků, již podle §u 305 obč. zák. byla by cena vypočítaná podle užitků, jež pozemky ty »obyčejně a všeobecně« poskytuji, nýbrž musí se vyšetřiti hodnota počítaná podle užitků, jež pozemky poskytovaly vyvlastněné firmě, byť se i ukázalo, že by jinému tolik nenesly, že tedy užitky firmou z nich těžené nelze nazvatí »všeobecně« poskytovanými, nýbrž jen individuálními. Tomuto hledisku nevyhovuje však odhad znalců, jenž vychází z předpokladu, že se vykupuje půda sama a nikoli zřizuje pouze služebnost, a nevyhovovalo mu ovšem ani rekursním soudem zrušené usnesení prvního soudce, jež ne-

bylo ani dostatečně jasné a stanovilo cenu plochy služebností stížené pro dobu po zřízení služebnosti volným uvážením soudce, bez odhadu znaleckého, aniž by bylo vykázáno, že soudce sám má odborné vědomosti.

Čís. 7091.

Byly-li nároky dítěte i matky z nemanželského otcovství smírem vyrovnány i proti dědicům a právním nástupcům nemanželského otce, s čímž souhlasil i poručník dítěte i nemanželská matka také vlastním jménem, smír pak byl schválen poručenským soudem po předchozím upozornění poručníka i nemanželské matky, že pozůstalost po nemanželském otci, která tehdy ještě nebyla přesně zjištěna, může býti po případě i značně aktivní a že smírem se zříkají pro vždy jakýchkoliv budoucích nároků, nebyl smír ujednan za předpokladů *rebus sic stantibus* a přešla na matku povinnost, by ze svého plnila, pokud by nestačila smírem ujednaná plnění na zvýšené náklady na výživu a výchovu dítěte.

(Rozh. ze dne 24. května 1927, Rv II 50/27.)

Dne 27. října 1920 ujednal dědic po nemanželském otci s matkou a poručníkem nemanželského dítěte, narozeného roku 1913, smír, podle něhož se zavázal platiti na výživu dítěte měsíčně 250 Kč, od patnáctého roku dítěte 300 Kč a složití na zaopatření dítěte 5.000 Kč. Žalobou, o niž tu jde, domáhalo se nemanželské dítě na dědicích po nemanželském otci vzhledem k velkému pozůstalostnímu jmění po nemanželském otci, placení výživného 1.500 Kč měsíčně, od patnáctého roku dítěte 2.000 Kč měsíčně. Procesní soud první stolice uznal částečně podle žaloby, odvolací soud žalobu zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání, vytýkající napadenému rozsudku pouze nesprávné právní posouzení (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), není opodstatněno. Žalobce opírá žalobní nárok na zvýšení výživného proti žalovaným dědicům nemanželského otce Františka S-a, o právní důvod, že nastala podstatná změna v pozůstalostním jmění, kterou v době ujednání smíru ze dne 11. října 1920 nemohl jeho zákonný zástupce předpokládati, a že také nastala změna v poměrech žalobcových, v jeho osobních potřebách. Podle § 171 obč. zák. přešla na žalované dědice nemanželského otce Františka S-a, dne 23. ledna 1919 zemřelého, povinnost vyživovati a zaopatřiti jeho nemanželské dítě (žalobce). Smírem ze dne 11. října 1920, ve formě notářského spisu sepsaným, byly však vyživovací a zaopatřovací ná-